Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yerel Tarih Öğelerinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi*

Specifying Opinions of Teacher about Usage of Local History Items in Teaching Social Studies

Mesut Yılmaz** - Muzaffer Başkaya***

Abstract: In general, the local history field that tries to survive in history teaching or social studies courses has an increasing importance because of the popularity of current environment we live in, and people's curiosity to the historical artifacts and remains. Because of this importance, especially in recent years, many studies about local history field have been practiced. This study was conducted to determine the opinions of teachers on the use of local history items in social studies teaching in Trabzon city scale. The study, which is conducted as a case study of qualitative research designs within the framework of this aim, was conducted in 2018-2019 academic year in Trabzon with teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education and students in these schools. 10 social studies teachers have been located in the study group. Semi-structured interview form were used in the study. The data were analyzed by content analysis method. Themes were formed from these data and these themes were stated in the tables according to the frequency of answers of teachers. In order to facilitate the understanding of the data collected within the scope of the study and to increase the reliability, direct quotations from the answers of the teachers to the questions were made and these quotations are given at the bottom of the tables. According to the data obtained from the study, all of the social studies teachers participating in the study underlined that local history teaching should be used within the scope of social studies course. Within the scope of the research it was determined that teachers did not attend any courses about history teaching, and the idea that the local

* Bu makale, Mesut Yılmaz'ın Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer Başkaya danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi: Trabzon örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Trabzon Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Ph.D. Student, Trabzon University, Department of Turkish and Social Sciences Education, Department of Social Studies Education

ORCID 0000-0003-4488-6213

mesutyilmazz94@hotmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Assist. Prof. Dr, Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences, Department of Social Studies Education

ORCID 0000-0002-4593-0979

mbaskaya61@gmail.com

Cite as/ Atıf: Yılmaz, M. & Başkaya, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, *Turkish Studies - Education*, 15(1), 457-479. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.38834>

Received/Geliş: 04 October/Ekim 2019

Accepted/Kabul: 25 February/Şubat 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 29 February/Şubat 2020

CC BY-NC 4.0

history elements of the city of Trabzon should be transferred to the students has been conveyed by the teachers. The teachers also made many comments about the historical personalities, events, places and periods that they had an important place in the history of Trabzon and they thought they could teach the students.

Structured Abstract: Introduction: Social studies course is a body of information that introduces the events and situations occurring on the earth, explains the occurrence and causes of these events, instills the awareness of citizenship and their rights and duties, and in short forms the connection between the social and physical environment of the past and the present (Ambarlı 2010).

The issues of local history are very important in that they constitute the main elements of the history of the country. Histories are insufficient if countries have insufficient local history issues. Country history issues, including local history issues, have structural contributions to the understanding of the past and causes of social, economic or political problems that arise today, and to make rational and realistic solutions to these problems (Somel 1998).

The flexibility concept is mentioned as ‘teacher can act by considering the environmental characteristics depending on the framed content provided that the gains are realized’ by the Ministry of National Education. In social studies course when concrete-abstract, known-unknown, simple-complex, close-away principles are examined we can see that the ‘flexibility’ concept leaves the gaining aims of the social studies courses and students’ acquaintance, to the teacher’s practices (Göç 2008). Starting from this definition, an important special area has been created in terms of providing information about the close environment to teachers. Teachers are able to study their lessons and apply their own methods and techniques in this specific area within a specific program. Local history teaching is one of the areas that can be evaluated in this special area devoted to teachers. Local history is the history of the close environment that the person was born, raised, and had education in (Örten, 2008).

Local history is an area that studies and examines the origins, development, lifestyles, social, cultural and economic developments of people and societies living in a particular place (Aslan, 2000). When all definitions are taken into consideration, local history is all kinds of historical, human, natural, artifacts and accumulations that come from past to present within a certain geographical boundary.

In general, the local history field that tries to survive in history teaching or social studies courses has an increasing importance because of the popularity of current environment we live in, and people’s curiosity to the historical artifacts and remains.

With the flexibility principle of the Ministry of National Education, practicing the local history subjects has an important place for reaching to educational aims of this subject. However, despite of this flexibility, this subject has been neglected and also not been practiced, because of very busy curriculum, limited class hours and difficulties to link the subjects to local history (Örten 2008). Starting from this problem, this study has been prepared to specify teacher’s opinions in Trabzon scale, about usage of local history items on social studies teaching.

Method:

This research was conducted in the case study design of qualitative research methods. Situations can come in different ways. A person, a group or a social environment can be an example of situations in which to work. The most important feature of qualitative case studies is the in-depth investigation of one or more cases (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

This study has been carried out as a qualitative study, because the aim is to evaluate social studies teacher’s opinions about local history items of Trabzon city, and to present the local history items in social studies classes. Working team of the study is formed with 10 social studies teachers who work at schools connected to the Ministry of National Education in Trabzon city. In order to determine the study group, purposive random sampling method which is one of the purposive sampling methods has been preferred. The advantage of the purposeful random sampling method is that all the participants to be included in the study have equal probability of being selected. In the purposeful random sampling method, the sample amount is selected completely randomly from the previously prepared list (Yıldırım ve Şimşek, 2013). A semi-structured interview consisting of 11 questions has been applied to the teachers in the study group. Before preparing the interview form, the related literature was examined. The interview form is a face-to-

face conversation about the way in which a person is asked to formulate the views, thoughts and ideas of an authorized person in the context of the study subject for a previously drawn study (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

In the analysis of obtained the data, content analysis method has been preferred. The main purpose of content analysis is to reach the concepts and relationships that can explain the data obtained. The process of content analysis is to bring together similar data within the framework of certain concepts and themes and interpret them in a way that the reader can understand (Çepni, 2014).

Results:

All teachers in the study group upheld that local history teaching should be used in the lessons. It was specified that all teachers in the study group had not had previously participated in any course related to local history teaching. social studies teachers emphasized the trip-observation method at the beginning of the practices that can be used in local history teaching. All of the teachers in the study group upheld that local history elements should be taught to the students.

Social studies teachers have brought to the forefront the personalities who can be taught to the students by teachers, and who have an important place in the history of Trabzon. For example, Kanuni Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Şenol Güneş and Osman Turan. social studies teachers have brought to the forefront the events that can be taught to the students by teachers, and that have an important place in the history of Trabzon; like Conquest of Trabzon, Occupation of Russia, and Immigration era. social studies teachers have brought to the forefront the places that can be taught to the students by teachers, and that have an important place in the history of Trabzon; like Ayasofya Mosque, Sumela Monastery, House of Kanuni.

Social studies teachers have brought to the forefront the eras that have an important place in the history of Trabzon, like Osmanlı Era, and National Struggle years.

Keywords: Education, History, Local History Items, Social Studies Education, Teacher Opinions

Öz: Genel olarak tarih öğretimi ya da sosyal bilgiler dersi içerisinde eriyik bir halde varlığını sürdürmeye çalışan yerel tarih alanı, günümüzde yaşadığımız çevrenin daha yakından tanınması ve özellikle bireylerin yakın çevresindeki tarihi eser ve kalıntılara duyduğu merakla giderek artan bir öneme sahiptir. Bu öneme binaen özellikle son yıllarda yerel tarih alanıyla ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini Trabzon şehri kapsamında belirlemek için yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak yürütülen çalışma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Trabzon'da MEB'e bağlı okullarda çalışan öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunda 10 sosyal bilgiler öğretmeni yer almaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu verilerden temalar oluşturulmuş ve bu temalar cevaplarının sıklıklarına göre tablolarda belirtilmiştir. Çalışma kapsamında toplanan verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve güvenilirliğin artırılması için öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplardan doğrudan alıntılar yapılmış ve bu alıntılara tabloların alt kısmında yer verilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen verilere göre, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamı yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılması gerektiğinin altını çizmiştir. Öğretmenlerin yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıkları araştırma kapsamında tespit edilmiş ve Trabzon kentine ait yerel tarih öğelerinin öğrencilere aktarılması gerektiği fikri öğretmenler tarafından aktarılmıştır. Öğretmenler ayrıca Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri tarihi; şahsiyet, olay, mekân ve dönemler hakkında birçok farklı yorumda bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sosyal Bilgiler, Tarih, Öğretmen Görüşleri, Yerel Tarih Öğeleri

1. Giriş

Sosyal bilgiler dersi, yeryüzünde meydana gelen olay ve durumları tanıtan, bu olayların oluş ve nedenlerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevleri ile birlikte sorumluluk bilincini aşıl原因,

kısaca insanın toplumsal ve fiziki çevresiyle geçmişle bugün arasındaki bağı oluşturan bilgiler bütünüdür (Ambarlı, 2010).

Sosyal bilgiler dersi aynı zamanda öğrencilerin yakın ve uzak çevresini daha yakından tanıma fırsatını elde etmelerine de yardımcı olur. Öğrenciler, çevresinde yaşanan olayları; geçmiş, bugünü ve geleceği sosyal bilgiler dersi ile öğrenir. Ayrıca bu ders sayesinde öğrenciler toplumsal bir varlık olarak insanın önemini kavrar ve bu sayede toplumsallaşmanın ilk ciddi adımı atılmış olur. İnsan, bütünüyle bu dersin merkezinde yer alır. İnsanın kişilik oluşumunu kurgulaması ve sosyalleşme süreci açısından sosyal bilgiler dersinin oldukça etkili olduğu da bir gerçektir (Akcan, 2016).

Sosyal bilgiler dersinde, somuttan-soyuta, bilinenden-bilinmeyene, basitten-karmaşığa, yakından-uzağa ilkeleri incelendiğinde, MEB'in "Öğretmen kazanımlarının gerçekleştirilmesi koşuluyla çerçevesi çizilmiş içeriğe bağlı olarak çevre özelliklerini dikkate alarak hareket edebilir" şeklinde dile getirdiği "esneklik" kavramı sosyal bilgiler derslerinin amaçlarını kazandırmada ve öğrencinin yakın çevresini tanımasını öğretmenlerin uygulamalarına bırakmaktadır (Göç, 2008).

Bu tanımdan hareketle öğretmenlere yakın çevre hakkında bilgiler aktarılması bakımından önemli bir özel alan yaratılmıştır. Öğretmenler kendilerine ayrılan bu özel alan içerisinde ve belirli bir program dâhilinde derslerini işleyebilmekte ve kendi yöntem ve tekniklerini derslerde uygulayabilmektedirler. Yerel tarih öğretimi de öğretmenlere ayrılan bu özel alan içerisinde değerlendirilebilecek alanlardan bir tanesidir.

Yerel tarih, bireyin doğup büyüdüğü çocukluğunun, gençliğinin ve öğrenim hayatının geçtiği yakın çevresinin tarihidir (Örten, 2008). Yerel tarih, belirli bir yerde yaşamını sürdüren insanların ve toplumların kökenlerini, gelişimlerini, yaşam tarzlarını, sosyal, kültürel, ekonomik gelişmelerini inceleyen ve irdeleyen bir alandır (Aslan, 2000). Yerel tarih öğretimi bir bakıma öğrencilerin sadece seyrettikleri bir film değil, kendilerinin de bizzat oyuncu oldukları daimi bir oyundur (Özbaran, 1997).

Özellikle çocuklar ve gençler için, içinde yaşanılan çevre ve toplum anlamlı ve mutluluk verici olmak durumundadır. Bu durum, onların temel zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını yakın çevrelerinden ve içinde yaşadıkları toplumdan giderebilmeleri ile mümkündür (Safran, 2006).

Yerel tarihin en önemli görevleri arasında; hafızayı geliştirmek, güncel olay ve durumları kavramak, toplumsal, ekonomik ve siyasi genellemeleri belirginleştirmek ya da mantıklı politikaların uygulanmasını sağlamaktır. Yerel tarihin bir de manevi yönü mevcuttur. Bireyin kendi hayatını açıkça ve doğrudan etkileyen bir geçmiş hakkında bilgi edinmesinin duygusal katkısını başka hiçbir tarihsel araştırma biçimi sağlayamaz (Kyvig ve Myron, 2000'den akt., Tugay, 2004, s. 5-6).

Yerel tarih konuları ülke tarihinin ana unsurlarını oluşturması bakımından son derece önemlidir. Yerel tarih konuları bakımından yetersiz olan ülkelerin tarihi yetersiz sayılır. Yerel tarih konularını kapsayan ülke tarihi konularının günümüzde ortaya çıkan toplumsal, ekonomik veya siyasal problemlerin geçmişe giden temellerinin ve sebeplerinin anlaşılmasında ve bu problemlere dair akılcı ve gerçekçi çözüm önerileri hazırlanmasında sağlayacağı yapısal katkıları bulunmaktadır (Somel, 1998).

Bütün tanımlar dikkate alındığında yerel tarih, belirli bir coğrafi sınır içerisinde yer alan, geçmişten günümüze gelen her türlü tarihi, insani, doğal, eser ve birikimlerdir. Genel olarak Tarih öğretimi ya da sosyal bilgiler dersi içerisinde eriyik bir halde varlığını sürdürmeye çalışan yerel tarih alanı, günümüzde yaşadığımız çevrenin daha yakından tanınması ve özellikle bireylerin yakın çevresindeki tarihi eser ve kalıntılara duyduğu merakla giderek artan bir öneme sahiptir (Yılmaz, 2019).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın programda tanıdığı esneklik ilkesi sayesinde sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının işlenmesi, bu dersin eğitimsel hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu esnekliğe rağmen ders müfredatının son derece yoğun olması, ders saatlerinin kısıtlı olması ve ders konularının yerel tarihle ilişkilendirilmesinde karşılaşılan güçlükler nedeniyle bu alan ihmal edilmekte ve hatta derslerde uygulanmamaktadır (Örten, 2008).

Bu çalışma ortaya çıkan bu sorundan hareketle; sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini Trabzon şehri ölçeğinde belirlemek için yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini Trabzon şehri kapsamında ortaya koymaktır.

Araştırmanın bu amacı çerçevesinde şu alt amaçlar ele alınmıştır:

1. Sosyal bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretiminde Trabzon kentinin yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle yapılmıştır. Durumlar farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bir kişi, bir grup ya da bir sosyal çevre çalışılacak durumlara örnek oluşturabilir. Nitel durum çalışmalarının en önemli özelliği bir ya da birden çok durumun derinlemesine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Trabzon kentinin yerel tarih öğeleri hakkındaki görüşlerinin detaylı bir şekilde değerlendirilmesi ve sosyal bilgiler dersi özelinde Trabzon kentinin yerel tarihi öğelerini ortaya koymak amaçlandığı için nitel bir çalışma olarak yürütülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubunu Trabzon ilinde MEB'e bağlı okullarda görev yapan 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden birisi olan amaçlı rastgele örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı rastgele örneklem yönteminin avantajı çalışmaya dâhil edilecek katılımcıların hepsinin eşit seçilme olasılığına sahip olmasıdır. Amaçlı rastgele örneklem yönteminde örneklem miktarı önceden hazırlanan listeden tamamen rastgele olarak seçilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere toplam 11 sorundan oluşan bir yarı yapılandırılmış mülakat uygulanmıştır. Mülakat formu hazırlamadan önce konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Mülakat formu, sınırları önceden çizilmiş bir çalışma için çalışma konusu bağlamında yetkili bir kişinin görüş, düşünce ve fikirlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan soru sorma ve cevaplama biçimiyle alakalı yüz yüze konuşmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Mülakat sorularının geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması adına mülakat uygulanmadan önce örneklem dışında yer alan 2 ayrı sosyal bilgiler öğretmeni ile pilot uygulama mülakatları gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamanın akabinde ise Trabzon Üniversitesi'nde görev yapan 3 öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Uzman görüşleri sonrasında soru sayısı 5'ten 11'e yükseltilmiştir. Mülakatlarda öğretmenlere 11 soruyla birlikte ek sorular sorulmuş, bu sayede detaylı bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir. Ardından öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak yarı yapılandırılmış mülakatlar uygulanmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan Trabzon ilinde MEB’e bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin bilgileri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Bilgileri

Öğretmen	Mezun Olunan Program	Cinsiyet	Yaş	Kıdem Yılı	Süre
SBÖ1	Tarih öğretmenliği	Kadın	40	16-20	20dk
SBÖ2	Coğrafya öğretmenliği	Erkek	52	21+	24dk
SBÖ3	Coğrafya öğretmenliği	Erkek	44	16-20	31dk
SBÖ4	Tarih öğretmenliği	Erkek	41	16-20	35dk
SBÖ5	Tarih öğretmenliği	Erkek	41	16-20	31dk
SBÖ6	Coğrafya öğretmenliği	Erkek	44	16-20	21dk
SBÖ7	Coğrafya öğretmenliği	Erkek	42	21+	33dk
SBÖ8	Sosyal bilgiler öğretmenliği	Kadın	42	11-15	10dk
SBÖ9	Sosyal bilgiler öğretmenliği	Kadın	36	6-10	20dk
SBÖ10	Tarih öğretmenliği	Kadın	40	16-20	18dk

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan 10 öğretmen ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Mülakat esnasında veri kaybının önüne geçebilmek adına ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazına kaydedilen yanıtlar daha sonra yazıya aktarılmış ve kayıtlar büyük bir titizlikle analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Çepni, 2014).

3. Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan mülakatlarda yer alan ilk 6 sorudan elde edilen bulgular tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin yerel tarih öğretimi kavramını nasıl temellendirdiklerini tespit etmek amacıyla kendilerine yöneltilen ilk soru yerel tarih öğretimi nasıl tanımladıkları şeklinde olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar Tablo 2’de kodlar haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlerin "Yerel Tarih Öğretimi" Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre yerel tarih öğretimi nedir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
Kültürel değerlerin öğretilmesi	SBÖ4, SBÖ6	2
Tarihi alanların öğretilmesi	SBÖ1	1
Yakın çevrenin öğretilmesi	SBÖ2	1
	Toplam	14

Tablo 2’de de görüldüğü gibi, öğretmenler tarafından yerel tarih öğretimi kavramının öncelikli olarak “yaşadığımız yerin tarihinin ve geçmişinin öğretilmesi” olarak değerlendirildiği söylenebilir. Buna ek olarak “Kültürel değerlerin öğretilmesi”, “Tarihi alanların öğretilmesi” ve “Yakın çevrenin öğretilmesi” gibi hususlara da öğretmenler tarafından dikkat çekildiği görülmektedir. Birinci kod bağlamında; SBÖ7: “Yerel tarih, belirli bir bölge, yöre ya da ildeki tarihi ve

beşeri unsurların ortaya çıkarılması ve bunların okullarda öğrencilere sunulmasıdır” ifadelerini kullanırken, SBÖ9 yerel tarih öğretimini, “Yaşadığımız bölgenin geçmişini bilmek ve bunları öğretmektir” şeklinde tanımlanmıştır. Bu kod özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ10’dan gelmiştir. SBÖ10: “Yaşadığımız yörenin, yaşadığımız bölgenin tarihi geçmişinin derslerde öğretilmesidir” ifadesini kullanmıştır.

Birinci soruya gelen cevaplar arasında; yerel tarihin hem yaşadığımız yerin tarihinin öğrenilmesi, hem de kültürel değerlerin aktarımı konusunda da önemli olduğu düşüncesi iki öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Bu öğretmenlerden ilki olan SBÖ4 şu ifadeleri kullanmıştır: “Yerel tarih öğretimi; bulunduğumuz şehrin, ilin, yani yaşadığımız yerin tarihi özelliklerini ve kültürel değerlerini öğrenmektir.” Kültürel değerlerin öğretilmesine vurgu yapan bir diğer katılımcı olan SBÖ6 ise şu ifadeleri kullanmıştır: “Yaşadığımız coğrafyada geçmişimizle ilgili bir bağ kurmak ve kültürel değerleri en iyi şekilde öğrenmektir.”

Birinci soruya gelen bir diğer yanıt ise “Tarihi alanların öğretilmesi” olarak tabloda belirtilmiştir. SBÖ1 konu hakkında: “Yerel tarih öğretimi, şehrimizde ve şehrimizin çevresinde yer alan tarihi alanların öğretilmesidir” ifadelerini kullanmıştır. Bu soru hakkında oluşturulan son kodda ise SBÖ2: “Öğrencinin yaşadığı yerin geçmişini, burada hangi uygarlıklara ait kalıntıların olduğunu, burada kimlerin yaşadığını, yakın çevresini ve yakın çevresinin tarihini öğrenmesidir” ifadelerini kullanmıştır.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanıma ilişkin görüşleri analiz edilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Sizce sosyal bilgiler derslerinde yerel tarih öğretimi kullanılabilir mi?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kullanılabilir	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Görüşme formunda yer alan ikinci soruya bütün öğretmenler aynı yanıtı vermişlerdir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılabileceğini dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Gerekçeleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında yerel tarih öğretiminin kullanıma ilişkin gerekçeleri analiz edilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretiminin Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Yerel tarih öğretiminin gerekçesi	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Dersleri somutlaştırır	SBÖ1, SBÖ6	2
Şehrimiz bu bakımdan zengindir	SBÖ8, SBÖ9	2
Yakından uzağa ilkesine uygundur	SBÖ4, SBÖ7	2
	Toplam	6

Tablo 4’te görüldüğü üzere öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda yerel tarih öğretiminin gerekçesi üç farklı kod şeklinde tablo haline getirilmiştir. Bu kodlar; “Dersleri somutlaştırır”, “Şehrimiz bu bakımdan zengindir” ve “Yakından uzağa ilkesine uygundur” olarak belirlenmiştir. Tabloda alfabetik olarak ilk sırada yer alan “Dersleri somutlaştırır” kodu altında

SBÖ1: “Çocukların soyut bilgiler yerine somut bilgiler alması daha faydalı olacaktır. Bu açıdan yerel tarih öğretimi gereklidir” ifadesini kullanırken SBÖ6:

“Çocuklara anlattığımız tarih konuları soyut kalabiliyor ve bu kavramları somut hale getirebilmemiz için bir varlığa ihtiyaç duyuluyor. Bu bir çeşme olabilir, bir cami olabilir, bir kale olabilir, bir ev olabilir yani tarih kokan somut bir cisim olmalı. Bu da öğrencilerin daha kalıcı bilgiler edinebilmelerini sağlar”

ifadelerini kullanmıştır. “Şehrimiz bu bakımdan zengindir” kodu altında ise SBÖ9: “Trabzon’un tarihi aslında başlı başına bir ders bile olabilir. Trabzon’un oldukça önemli ve zengin bir geçmişi var” ifadelerini kullanmıştır. Bu bağlamda verilebilecek son örnek ise “Yakından uzağa ilkesine uygundur” kodu altında listelenmiştir. SBÖ4 bu bağlamda şu ifadeleri kullanmıştır: “Öğrenciler yakından-uzağa ilkesiyle öğrenmeyi daha iyi pekiştirebiliyorlar. Bu açıdan bakıldığında yerel tarih eğitimi, sosyal bilgiler dersi için önemlidir.”

Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılım Durumu Nedir?

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa katılıp katılmadıkları analiz edilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğretimiyle Alakalı Kurslara Katılımlarının Analizi

Daha önceden yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa ya da seminere katıldınız mı?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Katılmadım	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Tablo 5’te görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler yerel tarih öğretimiyle ilgili herhangi bir kursa katılmadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak öğretmenlerden bazıları bu tür bir kursa katılmasalar da farklı aktivitelerde bulunduklarını beyan etmişlerdir. Örneğin SBÖ1 bu bağlamda: “Herhangi bir kursa katılmadım ancak geçen sene Kanuni Evi’ne gittik. Burada sosyal bilgiler öğretmeni arkadaşlarımız Trabzon’un fethi noktasında bizleri bilgilendirdiler. Bu geziye çocuklar da katıldı ve pür dikkat anlatılanları dinlediler” ifadelerini kullanmıştır. SBÖ9: “Hayır katılmadım. Ancak Osman Turan Kongre Merkezi’nde yapılan bazı sempozyumlara katıldım. Ancak bu programlar bizim derslerimizle çakışabildiği için bu tür etkinliklere katılmakta zorlanıyoruz. Yine de elimizden geldiği sürece bu tür programlara katılmaya çalışıyoruz” ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında yapılan başka bir yorumda ise SBÖ2: “Herhangi bir kursa katılmadım. Bu konuda eksik olduğumuzu kabul etmemiz gerekiyor” ifadelerini kullanmıştır. Bu ifade genel itibarıyla bakıldığında öğretmenlerin bu konu hakkında eksikleri olduğunu göstermesi açısından önemli bir yorum olarak kabul edilmelidir.

Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamalar Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlere Göre Yerel Tarih Öğretiminde Kullanılabilecek Uygulamaların Analizi

Sizce yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Gezi-Gözlem	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	9
Akıllı Tahta	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	7
Görsel ve Videolar	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ8	6

Tarihi Eşya ve Materyaller	SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7	3
Sanal Müze	SBÖ1, SBÖ6, SBÖ9	3
Anlatım Yöntemi	SBÖ3, SBÖ8	2
Eba	SBÖ3, SBÖ10	2
Araştırma Ödevi	SBÖ4	1
Fotoğraf Albümü	SBÖ9	1
Google Earth	SBÖ10	1
Toplam		35

Tablo 6’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamalar hususunda öncelikli olarak “Gezi-gözlem” uygulamasına dikkat çekmişlerdir. Gezi-gözlem uygulamasının yanı sıra sırasıyla: Akıllı tahta, görsel ve videolar, tarihi eşya ve materyaller, sanal müze, anlatım yöntemi, Eba, araştırma ödevi, fotoğraf albümü ve Google Earth uygulamaları da öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Gezi-gözlem bağlamında SBÖ4: “Birincisi tarihi mekânlara geziler yapılmalı. Mesela ders kapsamında öğrencilerden evlerinde eski eşyaları sınıfa getirmeleri istenebilir, fotoğraflar kullanılabilir, öğrencilere araştırma ödevleri verilebilir, videolar kullanılabilir” değerlendirmesini yapmıştır. SBÖ7 ise; “Bence tarihi bir eser ya da objeyi yerinde görmek daha uygun bir uygulama olacaktır. Zaten bizim yöremiz de buna gayet müsait. Sınıf ortamında ise: fotoğraflar, taşınabilir tarihi nesneler, hançer, mavzer, miğfer, şarapnel parçaları kullanılabilir. Teknolojik olarak: Akıllı tahta kullanılabilir” ifadelerini kullanmıştır. Gezi-gözlem uygulamasına vurgu yapan diğer bir katılımcı SBÖ10 ise konu hakkında şu yorumda bulunmuştur: “Tarihi mekân ziyaretleri. Öğrencilerin bu yerleri gezmesi, görmesi gerekir. Bir rehber eşliğinde bu alanlar gezilmeli. Bu bilgiler sadece derslerde soyut olarak öğretilmemeli.” Tablo 6 özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ9’dan gelmiştir. SBÖ9, konu hakkında:

“Özellikle 7. Sınıflarda bir proje ödevimiz mevcut. Burada kısa tanıtımlarla bir fotoğraf albümü yapıyoruz. Çocuklar çoğu mekânı bilmiyorlar. Çünkü çocuklarda böyle bir kültür yok. Tarihi yerleri öğrencilerin bizzat kendilerinin bulmaları ve incelemeleri gerekir. Bu durum öğrencilere aynı zamanda problem çözme becerisini de kazandırıyor. Sanal müze ziyaretleri de kullanılabilir”

ifadelerini kullanmıştır.

Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Tanımına İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih öğeleri kavramının öğretmenler tarafından tanımı yapılmış ve elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 7: Öğretmenlerin “Yerel Tarih Öğeleri” Tanımına İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre yerel tarih öğeleri nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Tarihi eserler/bulgular/kalıntılar	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	8
Mimari eserler	SBÖ2, SBÖ6, SBÖ9	3
Hatıratlar	SBÖ3, SBÖ5	2
Sanatsal Çalışmalar	SBÖ4, SBÖ8	2
Müzeler	SBÖ2,	1
Halk terimleri	SBÖ2	1
Mektuplar	SBÖ3	1
Fotoğraflar	SBÖ3	1
Sosyal tarih	SBÖ4	1
Yaşayış tarzları	SBÖ4	1

Yaylacılık	SBÖ4	1
Savaşlar	SBÖ8	1
Medeniyetler	SBÖ8	1
	Toplam	24

Tablo 7’de de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, yerel tarih öğelerini öncelikli olarak “Tarihi eserler/bulgular/kalıntılar” şeklinde değerlendirmişlerdir. Bunun dışında sırasıyla mimari eserler, hatıratlar, sanatsal çalışmalar, müzeler, halk terimleri, mektuplar, fotoğraflar, sosyal tarih, yaşayış tarzları, yaylacılık, savaşlar ve medeniyetler de öğretmenler tarafından dile getirmiştir. Bu bağlamda SBÖ2: “*Yerel tarih öğeleri, buradaki mimari eserler, tarihi kalıntılar, arkeolojik kazılar sonucunda çıkartılan her türlü eser ve bu eserlerin sergilendiği müzeler ve halk terimleri olarak ifade edilebilir*” yorumunda bulunurken SBÖ6: “*Tarihi bir çeşme, eski bir kilise, eski bir cami olabilir, bir kale olabilir, eski bir geminin bağlandığı demir olabilir ve her türlü tarihi eşya yerel tarih öğelerini oluşturur*” ifadelerini kullanarak yerel tarih öğeleri kavramını tanımlanmışlardır. Tablo 8 özelinde verilebilecek son örnek ise SBÖ8’den gelmiştir. SBÖ8, yerel tarih öğeleri kavramını şu şekilde tanımlamıştır: “*Bulunduğumuz yerin tarihi, savaşlar, burada kimler ve hangi medeniyetler yaşamış ve tarihi eserler yerel tarih öğeleri olarak kabul edilebilir. El sanatları da buraya dâhil edilebilir.*”

Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Düşünceleri Nelerdir?

Bu bölümde yerel tarih öğeleri kavramının öğretilmesine ilişkin öğretmen görüşleri ele alınmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 8: Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Görüşlerinin Analizi

Size göre sosyal bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarih öğeleri öğretilmeli midir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Öğretilmeli	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	10
	Toplam	10

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı sosyal bilgiler dersi kapsamında Trabzon kentinin yerel tarih öğelerinin öğretilmesini gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gereçekleri Nelerdir?

Bu bölümde öğretmen görüşleri doğrultusunda yerel tarih öğeleri kavramının öğretilmesine ilişkin gerekçeler ele alınmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilmesine İlişkin Gereçeklerinin Analizi

Yerel Tarih Öğelerinin Öğretilme Gerekçesi	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Geçmişini bilme/sahip çıkma	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ6, SBÖ9, SBÖ10	5
Zengin bir birikime sahip olma	SBÖ2, SBÖ4, SBÖ7	3
Yaşadığımız çevreyi bilme	SBÖ3, SBÖ10	2
Tarihi eserleri bilme	SBÖ5, SBÖ8	2
	Toplam	12

Tablo 9’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin; geçmişini bilme/sahip çıkma, zengin bir birikime sahip olma, yaşadığımız çevreyi bilme ve tarihi eserleri bilme gibi nedenlerden dolayı yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğinin altını

çizmişlerdir. Konu hakkında SBÖ1: “Çocuklar yaşadığı şehrin geçmişini bilmeli. Sonuçta Trabzon turistik bir yer ve gerektiğinde şehre dışardan gelen insanlara öğrenciler bazı bilgileri verebilmeli. Kısacası öğrenciler yaşadığı yer hakkında bilinçli olmalı” ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında yorum yapan SBÖ2 ise şu yorumda bulunmuştur:

“Çocuk yaşadığı bölgenin yerel tarih öğelerini öğrenmeli. Müfredatımız çok yoğun bu yüzden çocukların “yerel öğelere” zaman ayırması çok zor. Bu şehir oldukça eski devirlere dayanan ve zengin bir birikime sahip. Fatih, Yavuz ve Kanuni gibi padişahlar kentimiz için önemli. Kentimiz ile ilgili bilgimiz çok sınırlı. Bu konuda bir eksiklik yaşanmaması adına yerel tarih öğeleri öğretilmelidir.”

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan mülakatlarda yer alan son 5 sorudan elde edilen bulgular tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Şahsiyetler Kimlerdir?

Bu bölümde öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan kişiler (şahsiyetler) tablolar yardımıyla biraya getirilerek analiz edilmiştir. Bu soru toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçiler ele alınmıştır. İkinci bölümde edebiyatçı ve sanatçılar, üçüncü bölümde spor adamları ve son bölümde ise Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları ele alınarak tablolar yardımıyla analizlerde bulunulmuştur. Bu sorunun dört bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilebileceğini Düşündüğü Devlet Adamı ve Siyasetçiler Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçiler tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 10: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Devlet Adamı ve Siyasetçilerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretilebileceğini düşündüğünüz devlet adamı ve siyasetçiler kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kanuni Sultan Süleyman	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	7
Yavuz Sultan Selim	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	7
Ali Şükrü Bey	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	5
Fatih Sultan Mehmet	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4	3
Cevdet Sunay	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ5	3
Hasan Saka	SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5	3
Mustafa Kemal Atatürk	SBÖ4, SBÖ8	2
Faruk Nafiz Özak	SBÖ7	1
Adnan Kahveci	SBÖ6	1
Topal Osman Ağa	SBÖ3	1
Osman Pepe	SBÖ10	1
Zağnos Paşa	SBÖ7	1

Tophaneli İbrahim Hakkı Bey	SBÖ7	1
Çarhacı Ali Paşa	SBÖ7	1
	Toplam	37

Tablo 10’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, Trabzon tarihinde önemli yer tutan devlet adamı ve siyasetçilerin başında Osmanlı Padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim’i örnek göstermişlerdir. Bu iki yanıtın yanı sıra sırasıyla: Ali Şükrü Bey, Fatih Sultan Mehmet, Cevdet Sunay, Hasan Saka, Mustafa Kemal Atatürk, Faruk Nafiz Özak, Adnan Kahveci, Topal Osman Ağa, Osman Pepe, Zağnos Paşa, Tophaneli İbrahim Hakkı Bey ve Çarhacı Ali Paşa’yı da örnek olarak göstermişlerdir. Bu bağlamda SBÖ1: “*Trabzon’u fetheden Fatih Sultan Mehmet’ten bahsedilebilir. Yine Ali Şükrü Bey, Cumhuriyet dönemi açısından kentimiz için önemli bir şahsiyettir. Eski Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay önemlidir*” ifadelerini kullanırken SBÖ7 konu hakkında şu yorumlarda bulunmuştur:

“*Trabzonlu olmasından gurur duyduğumuz Kanuni Sultan Süleyman öğretilmeli. 12 yaşına kadar Trabzon’da kalmış ve burada yetişmiştir. Kanuni’nin babası Yavuz Sultan Selim 25 yıl şehrimizde valilik yapmıştır. Yavuz Selim Trabzon’da devlet geleneğini öğrenmiş ve daha sonra padişah olmuştur. Tophaneli Yüzbaşı İbrahim Hakkı Bey. Kendisi Nusrat mayın gemisinin komutanıdır. Ailesi Akçaabatlıdır. Bu isim de çocuklara öğretilmelidir.*”

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Edebiyatçı ve Sanatçılar Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçılar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 11: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Edebiyatçı ve Sanatçıların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğini düşündüğünüz edebiyatçı ve sanatçılar kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Bedri Rahmi Eyüpoğlu	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	5
Erol Günaydın	SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	3
Volkan Konak	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ6	3
Sunay Akın	SBÖ6, SBÖ8, SBÖ10	3
Nazan Bekiroğlu	SBÖ9	1
Sebahattin Eyüpoğlu	SBÖ2	1
Aysel Gürel	SBÖ1	1
	Toplam	17

Tablo 11’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler, Trabzon tarihinde önemli yer tutan edebiyatçı ve sanatçılar başlığında öncelikli olarak Bedri Rahmi Eyüpoğlu ismine vurgu yapmışlardır. Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun yanı sıra sırasıyla Erol Günaydın, Volkan Konak, Sunay Akın, Nazan Bekiroğlu, Sebahattin Eyüpoğlu ve Aysel Gürel isimleri de öğretmenler tarafından dile getirilen diğer şahsiyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda SBÖ4: “*Bedri Rahmi Eyüpoğlu, şair ve ressam. Volkan Konak, Trabzon kimliğini şarkılarıyla tanıtan önemli bir isim. Bu isimler çocuklara öğretilmelidir*” ifadelerini kullanmıştır. Başka bir yorumda ise SBÖ9: “*Nazan Bekiroğlu önemli bir isim. Aynı şekilde Bedri Rahmi Eyüpoğlu, ressam ve yazar olması bakımından önemli. Bu isimler çocuklara öğretilmeli*” yorumunda bulunmuştur.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sporcular Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan sporcular tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 12: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sporcuların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz spor adamları kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Şenol Güneş	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8	5
Ali Kemal Denizci	SBÖ2, SBÖ4	2
Dozer Cemil	SBÖ2, SBÖ4	2
Hami Mandıralı	SBÖ2, SBÖ5	2
Ünal Karaman	SBÖ5	1
Hüseyin Avni Aker	SBÖ8	1
Ogün Temizkanoğlu	SBÖ2	1
Cemal Kamacı	SBÖ3	1
Kenan İskender	SBÖ4	1
Necmi Perekli	SBÖ4	1
	Toplam	17

Tablo 12’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin yorumları doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan spor adamları başlığı altında 12 farklı isme yer verilmiştir. Bir spor kenti olma özelliğini uzun süredir benliğinde barındıran Trabzon kenti özelinde öğretmenler tarafından öncelikli olarak Şenol Güneş ismi ön plana çıkartılmıştır. Şenol Güneş ismi yukarı da görüldüğü üzere 5 farklı öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Şenol Güneş isminin yanı sıra Ali Kemal Denizci, Dozer Cemil, Hami Mandıralı, Ünal Karaman, Hüseyin Avni Aker, Ogün Temizkanoğlu, Cemal Kamacı, Kenan İskender, Necmi Perekli, Mehmet Ali Yılmaz ve Sadri Şener isimlerine de yer verilmiştir. Bu bağlamda SBÖ2: “Dozer Cemil, Şenol Güneş, Ali Kemal Denizci, Hami Mandıralı ve Ogün Temizkanoğlu’nun hayatı ve başarıları öğrencilere anlatılabilir” yorumunda bulunurken SBÖ7: “Mehmet Ali Yılmaz, Trabzonspor’un şampiyon olduğu yıllarda başkanlık yapmıştır. Şenol Güneş, başarılarla dolu bir kariyere sahip. Bu açıdan gençlere örnek olabilecek bir isim. Uzun yıllar Trabzonspor’u yönetmiş Sadri Şener kıymetli bir insan” yorumunda bulunmuştur.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Bilim İnsanları Kimlerdir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 13: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Bilim İnsanlarının Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz bilim adamları kimlerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Osman Turan	SBÖ4, SBÖ7, SBÖ8	3
	Toplam	3

Tablo 13’te görüldüğü üzere Trabzon tarihinde önemli yer tutan bilim insanları başlığı altında sadece bir isim öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Trabzon şehrinin yetiştirdiği kıymetli isimlerin başında gelen Osman Turan, özellikle Selçuklu Tarihi alanında yaptığı çalışmalarla bilim dünyasında adından sık sık söz ettirmiş bir tarihçi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ4: “*Tarihçi Osman Turan Türk tarihi açısından önemli bir tarihçidir*” ifadelerini kullanırken SBÖ7: “*Osman Turan oldukça önemli bir tarihçidir. Selçuklu tarihi üzerine önemli çalışmaları vardır*” yorumunda bulunmuştur.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretilbileceğini Düşündüğü Olaylar Nelerdir?

Bu bölümde öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan önemli olaylar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 14: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Olayların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretilbileceğini düşündüğünüz olaylar nelerdir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Trabzon’un fethi	SBÖ1, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	7
Rus işgali ve Muhacirlik yılları	SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ9	5
1990 Sel felaketi	SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	3
Trabzon’un kurtuluşu	SBÖ1, SBÖ8	2
Bölgenin Türkleşmesi	SBÖ2, SBÖ7	2
Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti’nin kurulması ve faaliyetleri	SBÖ5, SBÖ10	2
Yavuz Sultan Selim’in valiliği	SBÖ2	1
Kanuni Sultan Süleyman’ın Trabzon’da doğması	SBÖ2	1
Kuvayı Milliye hareketleri	SBÖ3	1
Akçaabat’ın kurtuluşu	SBÖ6	1
Trabzonspor’un başarıları	SBÖ6	1
Sargana Destanı	SBÖ7	1
Ermeni Tehciri	SBÖ7	1
Sarıkamış Harekâtı	SBÖ7	1
Nüfus Mübadelesi	SBÖ9	1
Atatürk’ün Trabzon ziyaretleri	SBÖ10	1
	Toplam	31

Tablo 14’te görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan olayların başında öncelikli olarak “Trabzon’un Fethi” gelmektedir. Trabzon’un fethinin yanı sıra sırasıyla: Rus işgali ve Muhacirlik yılları, 1990 Sel felaketi, Trabzon’un kurtuluşu, Bölgenin Türkleşmesi, Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti’nin kurulması ve faaliyetleri, Yavuz Sultan Selim’in valiliği, Kanuni Sultan Süleyman’ın Trabzon’da doğması, Kuvayı Milliye hareketleri, Akçaabat’ın kurtuluşu, Trabzonspor’un başarıları, Sargana Destanı, Ermeni Tehciri, Nüfus Mübadelesi ve Atatürk’ün Trabzon ziyaretleri öğretmenler tarafından aktarılan diğer önemli olaylar olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ5:

“Trabzon fethi bizim için son derece önemli. Rusların Trabzon’u işgali ve 1,5 yılı aşan muhacirlik dönemi oldukça önemlidir. Tarihimizden ders çıkartmak için bunlar

muhtakak öğretilmeli. Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti anlatılmalı. 1990 yılında Trabzon'da yaşanan sel felaketi anlatılmalı. Çünkü tarihimizden hiç ders çıkartmıyoruz. Hala dere kenarlarına ev yapmaya devam ediyoruz”

ifadelerini kullanmıştır. Aynı soruya gelen bir başka yanıtta ise SBÖ7 Trabzon tarihinde yaşanan olaylar hakkında oldukça detaylı ve farklı alanlardan örnekler vermiştir. SBÖ7 şu ifadeleri kullanmıştır:

“1990 sel felaketi. Bilinçsizce dere yataklarına yapılan evler yüzünden büyük bir felaket yaşadık. Ben de bu olayı yaşadım. Salıy çarşambaya bağlayan geceydi. Sel müthiş bir yıkıma yol açtı. Trabzon ve Akçaabat'ta 40-50'ye yakın insan kayboldu ya da öldü. Evler, binalar yıkıldı, dere yatakları taşı, köprüler yıkıldı. Şehir içi ulaşımı bir müddet kayıklarla yapıldı. 1810 yılında Akçaabat'ın bir kilometre batısındaki Sargana'da bir Rus baskını yaşanmıştır. Bu olay daha sonra “Sargana Destanı” olarak adlandırılmıştır. Akçaabat halkı bu baskını engellemiştir. Akçaabat ayamı Kaymakam Mahmut Ağa, eşi Ulviye hanım ve iki oğluyla orada şehit olmuştur. 1916-1918 yılları arasında Trabzon şehri Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Bu dönem muhacirlik yılları olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde çok büyük acılar çektik. Eli silah tutan erkekler de milis kuvvetlerine katılmıştır. Ruslarla çetin mücadeleler yaşanmıştır. Bu döneme 2. Plevne diyebiliriz. 1915 Ermeni Tehciri. Bu dönemde Trabzon'dan giden Ermeniler olmuştur. Sarıkamış'ta birçok Doğu Karadenizli ve Trabzonlu şehit olmuştur. Bunlar çocuklara öğretilmeli.”

Bu bağlamda verilebilecek son örnek ise SBÖ10'dan gelmiştir. SBÖ10: *“Trabzon muhafazaa-i hukuk cemiyetinin kurulması. Bu cemiyet Erzurum Kongresi'nin toplanmasını sağlamıştır. Atatürk'ün Trabzon ziyaretleri anlatılabilir. Fatih Sultan Mehmet'in 1461 yılında Trabzon'u fethmesi de anlatılabilir”* ifadelerini kullanmıştır.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde öğretmenler tarafından gelen yorumlar doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan mekânlar tablolar yardımıyla bir araya getirilerek analiz edilmiştir. Bu soru toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânlar ele alınmıştır. İkinci bölümde sosyal-kültürel ve askeri mekânlar üçüncü ve son bölümde ise doğal mekânlar ele alınarak tablolar yardımıyla analizlerde bulunulmuştur. Bu sorunun üç bölüme ayrılmasında toplanan verilerin fazlalığı ve çeşitliliği etkili olmuş ve bu yüzden dolayı soru içerisinde ek başlıklar belirlenerek kendi içinde anlamlı ve ilişkili olduğu düşünülen yanıtlar bir araya getirilmiştir.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dini Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânlar tablo halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 15: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dini Mekânların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Ayasofya Camii	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ9, SBÖ10	7
Sümela Manastırı	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ10	7
Kızlar Manastırı	SBÖ2, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ9, SBÖ10	5
Gülbahar Hatun Türbesi	SBÖ2, SBÖ8, SBÖ10	3
Gülbahar Hatun Camii	SBÖ4, SBÖ10	2

Vazelon Manastırı	SBÖ5, SBÖ7	2
Kuştul Manastırı	SBÖ5, SBÖ7	2
Yenicuma Camii	SBÖ2	1
Ortahisar Fatih Camii	SBÖ5	1
Hacı Kasım Camii	SBÖ4	1
Akçaabat Mezarlık Camii	SBÖ5	1
Haçkalı Baba Türbesi	SBÖ5	1
Toplam		33

Tablo 15’te görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan dini mekânların başında Ayasofya Camii ve Sümela Manastırı gelmektedir. Ayasofya Camii ve Sümela Manastırı, Trabzon’un önde gelen tarihi ve turistik mekânların başında gelmektedir. Bu durum öğretmenler tarafından da göz önünde bulundurulmuş ve toplamda 14 öğretmen tarafından bu iki dini mekân dile getirilmiştir. Bu iki cevabın yanı sıra: Kızlar Manastırı, Gülbahar Hatun Türbesi, Gülbahar Hatun Camii, Vazelon Manastırı, Kuştul Manastırı, Yenicuma Camii, Ortahisar Fatih Camii, Hacı Kasım Camii, Akçaabat Mezarlık Camii ve Haçkalı Baba Türbesi öğretmenler tarafından dile getirilen dini mekânlardır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2: “Gülbahar Hatun Türbesi, Yenicuma Camii, Ayasofya Camii, Kızlar Manastırı ve Sümela Manastırı hakkında öğrencilere bilgiler verilebilir” ifadelerini kullanırken SBÖ5 ise:

“Akçaabat Mezarlık Camii. Burası Akçaabat’ın en eski camisidir. Çocuklar mezarlık camiine gittiklerinde orada yer alan mezar taşlarını gördükleri zaman bu durum ilgilerini çekebilir. Aynı şekilde Haçkalı Baba Türbesi, Kızlar Manastırı, Ortahisar Fatih Camii, Ayasofya Camii, Sümela Manastırı, Vazelon ve Kuştul manastırları da öğrencilere anlatılabilir”

yorumunda bulunmuştur.

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan sosyal-kültürel ve askeri mekânlar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 16: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal-Kültürel ve Askeri Mekânların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan sosyal-kültürel ve askeri mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Kanuni Evi	SBÖ1, SBÖ4, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	5
Orta Mahalle Evleri	SBÖ4, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ9	4
Atatürk Köşkü	SBÖ3, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7	4
Ortahisar/Trabzon Kalesi	SBÖ2, SBÖ3, SBÖ5	3
Sultan Murad Yaylası ve şehitliği	SBÖ2, SBÖ6, SBÖ7	3
Cephanelik	SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9	3
Trabzon Şehir Müzesi	SBÖ1, SBÖ5	2
Trabzon surları	SBÖ2, SBÖ8	2
Bedesten	SBÖ7, SBÖ10	2
Kemeraltı Çarşısı	SBÖ9, SBÖ10	2
Kanuni Heykeli	SBÖ8	1
Çal Mağarası Kalesi	SBÖ7	1

Kostaki Konağı	SBÖ1	1
Memişağa Konağı	SBÖ5	1
Zağnos Köprüsü	SBÖ4	1
Değirmendere Köprüsü	SBÖ5	1
Düzköy Gökçeler Köyü yerel tarih müzesi	SBÖ7	1
Kunduracılar Caddesi	SBÖ10	1
	Toplam	38

Tablo 16’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan sosyal-kültürel ve askeri mekânların başında Kanuni Evi gelmektedir. 10. Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman Han’ın doğduğu evi temsilen yapılan bu mekân, öğretmenlerin öncelikli olarak belirttiği mekân olmuştur. 5 ayrı öğretmen tarafından dile getirilen Kanuni Evi’nden hemen sonra 4’er öğretmenin dile getirdiği Orta Mahalle Evleri ve Atatürk Köşkü gelmektedir. Akçaabat’ta yer alan Orta Mahalle Evleri, tarihi ve turistik dokusu ve evleriyle ön plana çıkan yerleşim yerlerinin başında gelmektedir. Atatürk Köşkü ise Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün Trabzon gezileri sırasında konaklaması için tahsis edilmiş ve daha sonradan müzeye çevrilmiş bir yapı olarak varlığını korumaktadır. Bu cevapların yanı sıra sırasıyla: Ortahisar/Trabzon Kalesi, Sultan Murad Yaylası ve şehitliği, Cephanelik, Trabzon Şehir Müzesi, Trabzon surları, Bedesten, Kemeraltı Çarşısı, Kanuni Heykeli, Çal Mağarası Kalesi ve Kostaki Konağı da öğretmenler tarafından dile getirilen diğer mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ9 şu ifadeleri kullanmıştır: “Kemeraltı Çarşısı, Cephanelik, Orta Mahalle Evleri ve Kanuni Evi’nden bahsedilebilir.” Bu bağlamda verilebilecek diğer bir örnek ise SBÖ7’den gelmiştir. SBÖ7 bu konu bağlamında şu yorumlarda bulunmuştur:

“Orta Mahalle Evleri ve Sultan Murad şehitliği buralara kesinlikle gidilmeli. Düzköy Gökçeler köyünde bir yerel tarih müzesi var. Buraya kesinlikle gidilmeli. Burada 450’den fazla tarihi ve etnografik eser mevcut. Burası eski bir köy kahvesiydi ve sonradan yerel bir müzeye çevrildi. Çal mağarasının üzerinde Cenevizlilerden kalma bir kale var. Buralar gezilmeli.”

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Doğal Mekânlar Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 17: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Doğal Mekânların Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Uzungöl	SBÖ3	1
Sera Gölü	SBÖ7	1
Çal mağarası	SBÖ5	1
Hıdırnebi Yaylası	SBÖ7	1
Boztepe	SBÖ9	1
Altındere Milli Parkı	SBÖ10	1
	Toplam	6

Tablo 17’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenlere göre Trabzon tarihinde önemli yer tutan doğal mekânlar toplamda 6 adet olarak belirtilmiştir. 6 farklı yanıt sadece bir kere dile getirildiğinden frekans sayıları aynıdır. Tabloda: Uzungöl, Sere Gölü, Çal

Mağarası, Hıdırnebi Yaylası, Boztepe ve Altındere Milli Parkı yer almaktadır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ7 şu yorumlarda bulunmuştur: “*Hıdırnebi yaylasına ve Sera Gölüne gidilebilir. Mesela Sera gölü üzerinde eskiden bir kale vardı. Temeli haç biçimindeydi. Yine Sera Gölü’nün başında Çadır Dağ’da Osmanlı Rus savaşlarından kalma Türklere ait siperleri görmek mümkün.*”

Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğretebileceğini Düşündüğü Dönemler Hangileridir?

Bu bölümde Trabzon tarihinde önemli yer tutan dönemler tablolar halinde bir araya getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 18: Öğretmenlere Göre Trabzon Tarihinde Önemli Bir Yer Tutan Dönemlerin Analizi

Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceğinizi düşündüğünüz dönemler hangileridir?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Osmanlı Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ5, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ10	9
Milli Mücadele Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ3, SBÖ4, SBÖ6, SBÖ7, SBÖ8, SBÖ9, SBÖ10	9
Trabzon Rum İmparatorluğu/ Komnenoslar Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ5, SBÖ7, SBÖ8	5
Cumhuriyet Dönemi	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ5	3
	Toplam	26

Tablo 18’de görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler öncelikli olarak Osmanlı Dönemi ve Milli Mücadele dönemlerine değinmişlerdir. 9’ar öğretmen tarafından değinilen bu dönemlerin dışında, 5 Öğretmen Trabzon Rum İmparatorluğu ya da Komnenoslar Devleti adıyla bilinen devletin hüküm sürdüğü dönemin üzerinde durmuştur. Son olarak 3 Öğretmen tarafından Cumhuriyet Dönemine vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2:

“4. Haçlı Seferleri’nden sonra Trabzon’da bir Rum İmparatorluğu’nun kurulduğunu öğrencilere anlatıyorum. Bence bu konu öğrencilere anlatılmalı, çocuklar bu konuya oldukça meraklılar. Osmanlı Dönemi’nde özellikle Trabzon kentinin Osmanlı İmparatorluğu açısından önemi ve kentin şehzadeler şehri olduğu çocuklara anlatılmalı. Trabzon şehri Milli Mücadele konusunda önemli bir şehirdir. Atatürk’te Cumhuriyet Dönemi’nde şehrimizi ziyaret etmiştir. Bu dönemler çocuklara anlatılabilir”

ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında değerlendirmede bulunan SBÖ4 ise:

“Osmanlı tarihi bizim için son derece önemli. Misal olarak 1461’de Trabzon’u fethetmeden önce burada Rumlar oturuyordu. Bugün Trabzon şehrinde yer alan en güzel konaklar Rumlara aitti. Bu dönem içerisinde Trabzon’da çok elit bir yaşam vardı. Şehirde tiyatro vardı. Kentin insanları sanattan anlıyorlardı. Bu dönem içerisinde Trabzon’da sosyal yaşamda neler vardı bunları çocuklara öğretmek gerekiyor. Milli Mücadele döneminde Rus İşgali muhakkak anlatılmalı”

yorumunda bulunmuştur. Konu hakkında değerlendirmelerde bulunan diğer bir katılımcı olan SBÖ7:

“Milli Mücadele döneminde; Trabzon’da Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti kurulmuştur. Erzurum Kongresini tertip etmesi ve Trabzon şehrinin milli mücadeleye olan etkisini göstermesi bakımından önemlidir. 1461 Trabzon fethiyle başlayan süreç yani Osmanlı Dönemi incelenmelidir. Yine bana göre Trabzon’un İslamlaşmasından önceki dönem çocuklara öğretilcekse Trabzon Rum İmparatorluğu’ndan bahsedilmeli”

ifadelerini kullanmıştır. Bu soru özelinde değerlendirilebilecek son yorumda SBÖ8’den gelmiştir. SBÖ8:

“Biz İlk Türk Beylikleri dönemini anlatırken çocuklar Trabzon’u özellikle merak ediyorlar. Biz de 4. Haçlı Seferi’nden sonra şehrimizde kurulan Komnenos Devleti’nden öğrencilere bahsediyoruz. Osmanlı Dönemi’nde Yavuz Sultan Selim’in burada valilik yaptığından, Kanuni Sultan Süleyman’ın burada doğduğundan ve Kanuni Sultan Süleyman’ın annesi Gülbahar Hatun’dan öğrencilere bahsediyoruz. Milli Mücadele döneminde, Rus İşgali ve sonrasında yaşanan olayları anlatıyoruz. Hatta bu dönem hakkında öğrencilere ailemin yaşadığı olayları da aktarıyorum. Kısacası bu dönemlerin üzerinde durulabilir”

yorumunda bulunmuştur.

Son Olarak Eklemek İstedığınız Bir Şey Var Mı?

Öğretmenlerle yapılan mülakatın son bölümünde yer alan soruya gelen cevaplar tablo haline getirilerek analiz edilmiştir.

Tablo 19: Öğretmenlerin Konu Hakkında Getirdikleri Önerilerin Analizi

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?	Katılımcı Kodu(n=10)	f
Yerel tarih öğrencilere öğretilmeli	SBÖ1, SBÖ2, SBÖ10	3
Kitaplarda bu alanla ilgili boşluk bırakılmalı	SBÖ2	1
Öğretmenler bu konuda eğitilmeli	SBÖ3	1
Şehrimizde bir yerel savaş müzesi kurulmalı	SBÖ4	1
Gezi-gözleme ağırlık verilmeli	SBÖ5	1
Eski tarz evler restore edilerek korunmalı	SBÖ6	1
Yerel tarih ile ilgili anıtlar yapılmalı	SBÖ7	1
Bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmeli	SBÖ8	1
Müfredat yerel tarih öğretimine uygun olarak tamamen değiştirilmeli	SBÖ9	1
	Toplam	11

Tablo 19’da görüldüğü üzere araştırma grubunda yer alan öğretmenler öncelikli olarak “Yerel tarih öğrencilere öğretilmeli” yorumunda bulunmuşlardır. Bu yorumun dışında: Kitaplarda bu alanla ilgili boşluk bırakılmalı, öğretmenler bu konuda eğitilmeli, şehrimizde bir yerel savaş müzesi kurulmalı, gezi-gözleme ağırlık verilmeli, eski tarz evler restore edilerek korunmalı, yerel tarih ile ilgili anıtlar yapılmalı, bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmeli ve müfredat yerel tarih öğretimine uygun olarak tamamen değiştirilmeli yorumları da öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu bağlamda değerlendirmelerde bulunan SBÖ2:

“Son olarak, milli eğitim müfredatları hazırlanırken yerel tarihe de mutlaka yer verilmeli. Bence çocuklara ilk olarak yaşadığı bölgenin yerel tarihi öğretilmeli. Mesela 5. Sınıfta bu öğretime başlanmalı. Çocuklar örnek olarak Mezopotamya uygarlıkları yerine kendi yerel tarihini öğrenirse daha iyi olur. Eğitimde yakından-uzğa ilkesi var. Çocuk ilk önce yakın tarihini öğrenmeli. Bence kitaplarda bir boşluk bırakılmalı, bu alanı öğretmenler doldurmalı ya da her bölge için farklı kitaplar basılmalıdır”

ifadelerini kullanmıştır. Konu hakkında değerlendirmede bulunan SBÖ8: “Biz zaten derslerimizde yerel tarihe yer veriyoruz ama yine de bölgelere göre kazanımlar yeniden düzenlenmelidir. Çocukların bu tür konulara ilgileri var ama kitaplarda bu konuların fazla bir yeri yok. Burada olay tamamen öğretmene bağlı

bir hale geliyor” yorumlarında bulunmuştur. Bu bağlamda yorumda bulunan diğer bir katılımcı olan SBÖ10 ise: “Yerel tarih öğretimi, öğretim programı içerisinde yer almalıdır. Öğrenciler yaşadığı şehrin, yörenin ve bölgenin tarihini bilmeli. Eğer öğrenciler kendi yakın çevresinin tarihini öğrenirlerse diğer tarih konularını daha iyi öğrenebilirler” yorumunda bulunmuştur. Sosyal bilgiler dersinin dışında çıksa da SBÖ7’den gelen öneri oldukça dikkat çekicidir. SBÖ7: “Şu anda Kavaklı Rahman Cami’nin olduğu bölgeye, Nusrat Mayın gemisinin ve bu geminin kaptanı Yüzbaşı İbrahim Hakkı Bey’in birer heykeli (anıtı) yapılabilir. Yine Sargana mevkiine bir ‘Sargana Destanı’ anıtı yapılmalıdır” yorumlarında bulunmuştur.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada elde edilen veriler ışığında; tartışma, sonuç ve öneriler aşağıda sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma: Öğretmenlerin yerel tarih öğretiminin tanıma ilişkin verdiği cevaplar; yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi, kültürel değerlerin öğretilmesi, tarihi alanların öğretilmesi ve yakın çevrenin öğretilmesi olarak tespit edilmiştir. Mülakat formunun birinci sorusuna gelen yanıtların ilk sırasında yer alan “Yaşadığımız yerin tarihinin/geçmişinin öğretilmesi” cevabı araştırmaya katılan bütün öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde birinci soru özelinde bütün öğretmenlerin dile getirdiği tanım, yerel tarih öğretimi tanımıyla uyumaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin yerel tarih öğretiminin tanımını doğru bir şekilde ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan ikinci soruya araştırma grubunda yer alan bütün öğretmenler aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlere göre yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersi kapsamında kullanılabileceği dile getirilmiştir. Aynı şekilde, Göç (2008), Sosyal Bilgiler derslerinde yerel tarih öğretiminin önemli olduğunu ve sosyal bilgiler derslerinde yerel tarihe önem verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Oran (2013), yerel tarihinin öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde önemli ve gerekli olduğunu tespit etmiştir. Arslan (2015), sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumlarının “tamamen katılıyorum” düzeyinde olduğunu kısacası öğretmenlerin yerel tarih öğretimine karşı olumlu bir tavır takındıklarını tespit etmiştir. Yuvacı (2018), ise yerel tarihin gerekli olduğu ile ilgili olan ifadelere öğretmenlerin katıldıklarını tespit etmiştir. Yukarıda yer alan dört çalışmada da yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler dersi kapsamında “önemli, gerekli ve kullanılabilir” olduğu ifade edilmiştir. Mülakat formunda yer alan ikinci sorunun gerekçesi olarak öğretmenler tarafından; dersleri somutlaştırır, şehrimiz bu bakımdan zengindir ve yakından uzağa ilkesine uygundur yanıtları verilmiştir. Göç’ün de (2008), belirttiği gibi tarihin somutluğunu kavrama ve geçmişle bugün arasında somut bağlantı kurmada yerel tarihin rolü olduğu ifade edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan üçüncü soruya bütün öğretmenler aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlerin tamamı daha önceden yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak araştırma grubunda yer alan öğretmenler herhangi bir kursa katılmasalar da farklı etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Bu etkinlikler bir alan gezisi ve bir sempozyumdan ibaret olarak tespit edilmiş, bunun dışında yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılım durumu tespit edilememiştir.

Mülakat formunda yer alan dördüncü soruya sırasıyla; gezi-gözlem, akıllı tahta, görsel ve videolar, tarihi eşya ve materyaller, sanal müze, anlatım yöntemi, Eba, araştırma ödevi, fotoğraf albümü ve Google Earth cevapları verilmiştir. Dördüncü soruya gelen cevapların ilk sırasında gezi-gözlem yöntemi yer almaktadır. Bu cevabı akıllı tahta ve görsel ve videolar takip etmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin öncelikle bir tarihi yeri ya da dokuyu yerinde görmeyi tercih ettikleri şayet bu mümkün değilse görsel hafıza ve teknolojiye dayalı uygulamaları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Aynı şekilde; Oran (2013) ve Bilicioğlu (2017), yaptıkları çalışmalarda tarihi alanlara yapılacak gözlem gezilerinin öğrencilerde tarih bilincinin oluşumuna ve gelişimine katkı sağlayacağı fikrini ön plana çıkarttıkları tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan beşinci soruya öğretmenler tarafından sırasıyla; tarihi eserler/bulgular/kalıntılar, mimari eserler, hatıratlar, sanat faaliyetleri, müzeler, halk terimleri, mektuplar, fotoğraflar, sosyal tarih, yaşayış tarzları, yaylacılık, savaşlar ve medeniyetler cevapları gelmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin genel olarak yerel tarih öğeleri kavramını tarihi eser ve kalıntılarla eşleştirdiği tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan altıncı soruya öğretmenlerin tamamı aynı cevabı vermişlerdir. Öğretmenlere göre yerel tarih öğeleri öğrencilere öğretilmelidir. Akcan (2016), ilgili çalışmasında sosyal bilgiler öğretiminde yerel öğelerin kullanımı eğitim-öğretim dönemi boyunca mutlaka uygulanmalıdır ifadesini kullanmıştır. Mülakat formunda yer alan altıncı sorunun gerekçesi olarak sırasıyla; geçmişini bilme/sahip çıkma, zengin bir birikime sahip olma, yaşadığımız çevreyi bilme, tarihi eserleri bilme cevapları öğretmenler tarafından verilmiştir. Öğretmenlerin soru hakkındaki gerekçelerinin ilk sırasında yer alan geçmişini bilme/sahip çıkma cevabıyla yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesinin geçmişini bilen ve geçmişine sahip çıkan bireyleri yetiştireceği düşüncesi öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma: Mülakat formunda yer alan yedinci soru kendi içerisinde devlet adamı ve siyasetçiler, edebiyatçı ve sanatçılar, spor adamları ve bilim insanları olmak üzere 4 ana bölüme ayrılmıştır. Öğretmenler Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri devlet adamı ve siyasetçilerin başında Kanuni Sultan Süleyman ve Yavuz Sultan Selim'e yer vermişlerdir. Edebiyatçı başlığı altında Bedri Rahmi Eyüpoğlu, sporcu başlığı altında Şenol Güneş ve bilim adamı başlığı altında Osman Turan'ın isimleri öğretmenler tarafından ön plana çıkartılan isimler olmuştur. Öğretmenler bu noktada Kanuni Sultan Süleyman'ın Trabzon'da doğup yine bu şehirde yetişmesini, Yavuz Sultan Selim'in Trabzon'da valilik yaptığı dönemi, ressam ve şair olması yönüyle Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nu, futbol oynadığı dönemde Trabzonspor futbol takımının kalesini koruyan ve daha sonra uzun yıllar kulübe teknik direktörlük göreviyle hizmet etmesi yönüyle Şenol Güneş'i ve özellikle Selçuklu Tarihi alanında önemli çalışmalarda bulunması yönüyle Osman Turan'ı dile getirmişlerdir. Nitekim MEB (2018) 6. sınıf ders kitabında Osman Turan'a yer verilmesi bu görüşü desteklemektedir.

Buradan hareketle öğretmenlerin Trabzon tarihinde önemli yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri tarihi şahsiyetler bağlamında Trabzon şehri ile alakalı birçok farklı isme yer verdikleri tespit edilmiştir.

Mülakat formunda yer alan sekizinci soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü olaylar yer almaktadır. Bu soruya gelen yanıtların başında Trabzon'un Fethi gelmektedir. Trabzon'un Fethi olayını sırasıyla Rus İşgali ve Muhacirlik Yılları ve 1990 Sel felaketi takip etmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde öğretmenlerin Trabzon'un Fethi olayını öncelikli öğretilmesi gereken konu olarak ön plana çıkarttıkları ve sosyal bilgiler dersi kapsamında bu olayın öğrencilere özellikle aktarılması gerektiği tespit edilmiştir. Nitekim MEB (2017) 7. Sınıf ders kitabında Trabzon'un Fethi'ne yer verilmesi bu görüşü desteklemektedir.

Mülakat formunda yer alan dokuzuncu soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü mekânlar yer almaktadır. Öğretmenler bu noktada; Ayasofya Camii, Sümela Manastırı ve Kanuni Evi'ni ön plana çıkartmışlardır. Buradan hareketle öğretmenlerin Trabzon şehrinin simgesi olarak kabul edilebilecek tarihi yapı ve mekânların öğrencilere öğretilmesini gerektiğinin altını çizmişlerdir.

Mülakat formunda yer alan onuncu soruda Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğretmenlerin öğrencilere öğretebileceğini düşündüğü dönemler yer almaktadır. Öğretmenler bu noktada öncelikli olarak; Osmanlı ve Milli Mücadele Dönemlerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Öğretmenlere göre özellikle bu dönemler öğrenciler tarafından

merak edilmesi dikkate alınmalı ve bu dönemlerde yaşanan olay ve durumlardan öğrencilerin ders çıkartmaları sağlanmalıdır.

Sonuç

1. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı derslerde yerel tarih öğretiminin kullanılmasını gerektiğini savunmuştur.
2. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamının daha önceden yerel tarih öğretimiyle alakalı herhangi bir kursa katılmadıkları tespit edilmiştir.
3. Sosyal bilgiler öğretmenleri yerel tarih öğretiminde kullanılabilecek uygulamaların başında gezi-gözlem yöntemini ön plana çıkartmışlardır.
4. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı derslerde yerel tarih öğelerinin öğrencilere öğretilmesi gerektiğini savunmuştur.
5. Sosyal bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri şahsiyetler bağlamında; Kanuni Sultan Süleyman, Yavuz Sultan Selim, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Şenol Güneş ve Osman Turan isimlerini ön plana çıkartmışlardır.
6. Sosyal bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri olaylar bağlamında; Trabzon'un Fethi, Rus İşgali ve Muhacirlik yıllarını ön plana çıkartmışlardır.
7. Sosyal bilgiler öğretmenleri Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan ve öğrencilere öğretebileceklerini düşündükleri mekânlar bağlamında; Ayasofya Camii, Sümela Manastırı ve Kanuni Evini ön plana çıkartmışlardır.
8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Trabzon tarihinde önemli bir yer tutan dönemler bağlamında; Osmanlı Dönemi ve Milli Mücadele Dönemlerini ön plana çıkartmışlardır.

Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının ve yakın çevrenin yerel tarihinin daha iyi anlaşılması için yerel tarih öğretimi gereklidir. Bu bağlamda öğretmenlere tanınan esneklik ilkesi özellikle ön planda tutulmalı ve yeri geldiğinde ders konu ve müfredatından keskin bir şekilde ayrılmadan yerel tarihi bilgiler öğrencilere aktarılmalıdır.
2. Öğretmenler yerel tarih öğretimi konusunda bilgilendirilmeli, bu bağlamda hizmet içi kurslar açılmalıdır.
3. Uygun zaman ve şartlarda; müze, ören yerleri, tarihi ve turistik mekânlar öğrenci gruplarıyla ziyaret edilmeli, bu yerler hakkında öğrencilere bilgiler aktarılmalı, gezi-gözlem yönteminin ardından öğrencilerle farklı (günlük, not tutma, soru-cevap vb.) etkinlikler düzenlenmelidir.
4. Okulların bağlı bulunduğu bölgelere göre öğretim programında yer alan kazanımlar farklılık göstermelidir. Bu bağlamda her bölgenin farklı kazanım grupları oluşturulmalıdır.
5. Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları bu bağlamda bilgilendirilmelidir.

Kaynakça

- Akcan, F. (2016). *Sosyal bilgiler öğretiminde yerel öğelerin kullanımı: Beypazarı örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu. DOI Number: <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455230>

- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye'de cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programları (Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Arslan, İ. (2015). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih konularının kullanımına ilişkin öğretmen tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde. DOI Number: <https://doi.org/10.14686/buefad.346862>
- Bilicioğlu, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinin yerel tarih öğretimine ilişkin görüşleri: Safranbolu örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Karabük.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Göç, N. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde uygulanması: karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat. DOI Number: <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.365821>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf ders kitabı*. Devlet Kitapları, İstanbul. DOI Number: <https://doi.org/10.14527/9786053646051.05>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı*. Devlet Kitapları, İstanbul.
- Oran, M. (2013). *İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri: Uşak ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak. DOI Number: <https://doi.org/10.12780/uusbd223>
- Örten, H. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir çalışma (Tokat ili örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat. DOI Number: <https://doi.org/10.19129/sbad.152>
- Özbaran, S. (1997). *Tarih, tarihçi ve toplum*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi: Makaleler ve bildiriler*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Somel, S. A. (1998). *Yerel tarih ve tarihte yerellik*. Yerel Tarih Dergisi (s.6). İstanbul Tarih Vakfı Yayınları. DOI Number: <https://doi.org/10.20480/lbr.2016011>
- Tugay, B. (2004). *Tarih eğitiminde yerel tarih araştırmalarının yeri: Fethiye örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde yerel tarih öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi: Trabzon örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon. DOI Number: <https://doi.org/10.29065/usakead.232407>
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih ile ilgili uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar Sivas ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas. DOI Number: <https://doi.org/10.29129/inujgse.446906>